

Hämeen maakuntaliiton lausunto hallituksen esityksestä täydennyksestä laiksi sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta (sertifiointi)

3 § Määritelmät

7) *vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavalla palveluyksiköllä* yksikköä, jossa tuotetaan sosiaalihuollon erityisosaamista edellyttäviä sosiaalihuollon palveluja, jotka edellyttävät myös terveydenhuollon osaamisen yhdistämistä palveluun tai joissa voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä;

Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vaativan sosiaalihuollon palvelut ovat lähes poikkeuksetta integroituja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja lisäksi henkilökunnalta edellytetään jatko-, täydennys-, tai lisäkoulutusta. Edelleen kerrotaan, että vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavissa palveluyksiköissä voidaan toteuttaa tahdosta riippumatonta hoitoa tai huoltoa tai käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä. Lisäksi todetaan että em. johdosta palveluyksikössä on käytettävissä tarvittavien erityisalojen osaamista sosiaalityön lisäksi mm. lääketieteen ja psykologian alalta. Perusteluissa mainitaan erikseen, että vaativia sosiaalihuollon palveluja tuotetaan mm. laaja-alaista erityisosaamista edellyttävissä lastensuojelulaitoksissa, päihdehuollon ja vammaispalvelujen asumispalvelu- ja kuntoutusyksiköissä sekä joissakin vastaavissa pitkälle erikoistuneissa iäkkäiden palveluyksiköissä. Määritelmän tarkoittamia yksiköjä olisivat myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tutkimiseen tai pitkittyneisiin huolto- ja tapausoikeusriitoihin liittyviä palveluja tuottavat yksiköt.

LAUSUNTO:

Lakiluonnoksen määritelmän perusteella vaativa sosiaalihuolto tarkoittaa muun muassa nykyisiä ikäihmisten tehostetun palveluasumisen yksiköitä, lähtökohtaisesti kaikkia lastensuojelun yksiköitä, päihdehuollon ja vammaispalvelujen asumispalvelu- ja kuntoutusyksiköitä.

Luonnoksen yksityiskohtaiset perustelut ovat ristiriidassa pykäläluonnoksen kanssa. Perusteluosuudessa rajataan vaativa sosiaalihuollon yksikkö lastensuojelun osalta laaja-alaista erityisosaamista edellyttäviin laitoksiin. Lähtökohtaisesti kaikissa lastensuojelun ympärivuorokautisissa palveluyksiköissä edellytetään laaja-alaista erityisosaamista, jota tarvittaessa täydennetään esimerkiksi lääkäri- tai psykologipalveluilla. Edelleen perusteluissa mainitaan, että vaativat sosiaalihuollon palvelut ovat sellaisia, jotka voi olla tarpeen sovittaa yhteen varhaiskasvatuksen, opetustoimen tai työllisyyspalvelujen kanssa. Mikäli tekstillä tarkoitetaan esimerkiksi lastensuojelun ja kehitysvammahuollon asumispalvelujen integroimista lasten ja nuorten koulunkäyntiin ja työllistymiseen, näin toimitaan lähtökohtaisesti kaikissa palveluyksiköissä. Yhteenvetona lastensuojelun palveluyksiköistä voidaan todeta, että lähtökohtaisesti kaikki palveluyksiköt ovat toimintansa ja erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaidensa perusteella vaativaa sosiaalihuollon palvelua tuottavia yksiköitä.

Edelleen lakiluonnoksen perusteluissa todetaan, että vaativaa sosiaalihuoltoa toteutetaan joissakin pitkälle erikoistuneissa iäkkäiden palveluyksiköissä. Ottaen huomioon pykälätekstiläluonnoksessa esitetyn määritelmän, lain perustelu on ristiriitainen. Ympärivuorokautisen hoivan piirissä on jo tällä hetkellä merkittävä määrä muistisairaita henkilöitä, joiden hoiva edellyttää henkilökunnan jatko-, täydennys- tai lisäkoulutusta. Lisäksi tehostetun palveluasumisen asukkaat lähtökohtaisesti tarvitsevat hoivan lisäksi myös lääkäripalveluja. Kotihoidon ja muiden asumisratkaisujen kehittyessä tilanne tulee edelleen

muuttumaan. Ikäihmisten tehostetun palveluasumisen yksiköt tulee siten sisällyttää vaativaan sosiaalihuoltoon.

16 § Ennakkotarkastukset

Rekisteriviranomainen voi tarvittaessa ennen palveluyksikön rekisteriin merkitsemistä tehdä ennakkotarkastuksen palvelun tuottajan palveluyksikössä 2 luvussa säädettyjen toimintaedellytysten sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Ennakkotarkastuksen tarpeellisuuden arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti palvelun tuottajan toiminnan sisältö sekä asiakas- ja potilaskohderyhmä.

Rekisteriviranomaisen on kuitenkin tarkastettava sairaala ja vaativan sosiaalihuollon palveluyksikkö ennen yksikön rekisteriin merkitsemistä.

Ennakkotarkastus sairaaloihin ja vaativan sosiaalihuollon palveluyksikköön ennen yksikön rekisteriin merkitsemistä on erittäin kannatettava asia.

LAUSUNTO:

Lain muotoilussa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota vaativan sosiaalihuollon palveluyksikön määrittelyyn siten, että sosiaalihuollon erilaisia ympärivuorokautisia asumis- ja kuntoutuspalveluja käyttävien asiakkaiden monitahoiset palvelutarpeet tunnistetaan. Lähtökohtaisesti kaikkein näiden palvelujen käyttäjäryhmien osalta kyse on erityisen tuen tarpeessa olevista henkilöistä, joten myös heidän käyttämiensä palvelujen asiakasturvallisuus tulee varmistaa riittävällä tavalla. Palveluntuottajan laatima omavalvontasuunnitelma ei välttämättä ole asiakasturvallisuuden näkökulmasta riittävä tapa varmistaa palveluyksikön asianmukaisuus näiden erityisen heikossa asemassa olevien asiakasryhmien osalta. Vaativan sosiaalihuollon määrittelyä ei saa keinotekoisesti kaventaa valvontaviranomaisen työmäärän helpottamiseksi.

16 a § Ennakkotarkastusta korvaava sertifiointi

Jos sairaalassa tai vaativan sosiaalihuollon palveluyksikössä on käytössä akkreditoidun sertifiointiorganisaation sertifioima eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti riippumattoman toimielimen arvioima sertifioitu laadunhallintajärjestelmä, niin 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua ennakkotarkastusta ei tarvitse tehdä. Laadunhallintajärjestelmän tulee sisältää terveydenhuoltolain 8 §:ssä tarkoitettu suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta tai sosiaalihuoltolain 47 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi sertifioituksi laadunhallintajärjestelmäksi luetaan ainakin sertifioitu sosiaali- ja terveystalouden laatuohjelma (SHQS) sekä sertifioitu ISO 9001 -järjestelmä.

LAUSUNTO:

Sertifiointi on aina yksilöity siten, että siinä määritellään mille alueella toimijan palvelutuotannosta tai yksiköistä sertifikaatti annetaan. Sertifikaatti ei ole koskaan yleinen ja kata palvelun tuottajan uusia aloittavia yksiköitä. Toisin sanoen konsernimuotoisen toimijan lastensuojelupalveluista saatu sertifikaatti ei takaa laadukasta ikäihmisten asumispalvelua.

Edellä mainitusta johtuen on erittäin ongelmallista, mikäli jollekin toimijalle myönnetään uuden perustettavan yksikön osalta vapautus ennakkotarkastuksesta toiseen yksikköön myönnetyn sertifikaatin perusteella. Vapautus myös asettaa aloittavat yksiköt eriarvoiseen

asemaan, koska yksiköt, joilla ei ole sertifiointia tarkastetaan jo ennen rekisteröintiä ja sertifioidut vasta ko. laatuohjelman mukaisen aikataulun mukaan.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kaikissa palveluyksiköissä tulee tehdä ennakotarkastus siitä huolimatta, onko yksikkö sitoutunut johonkin laadunhallintaohjelmaan.

Yleiset havainnot lakiesityksestä:

Laatusertifikaateilla ja valvontaviranomaisten ennakotarkastuskäynneillä ja sosiaali- ja terveyspalveluiden rekisteröimisellä on täysin eri funktiot.

Esitetyn kaltainen muutos tarkoittaa erittäin radikaalia siirtymää ennakollisesta valvonnasta jälkikäteisvalvontaan. Tämä siirtymä yhdistettynä vapaan valinnan lainsäädäntö ehdotukseen, jossa palvelujen valvontavastuuta siirtyy käyttäjille muodostaa merkittävän riskin liian heikosta ja viimesijaisesta valvonnasta suhteessa erityisen tuen tarpeessa oleviin asiakas- ja potilasryhmiin.

Kyseessä oleva laki pitää ehdottomasti synkronoida yhteen vielä valmisteluvaiheessa olevan valinnanvapauslainsäädännön kanssa. Mikäli valinnanvapauslainsäädäntö ei toteudu, myöskään tätä lainsäädäntöesitystä ei tule panna toimeen.